

LISTY
ČESKÉ SEKCE
INSEA 2

Listy České sekce INSEA číslo 2., 1996

Vydává Česká sekce INSEA (domicil PF UK Rettigové 4, 11639 Praha 1)
jako interní informační materiál pro potřebu svých členů

Redakce:

Prof. Jiří David (vedoucí)

Marie Fulková

Evžen Linaj

Jaroslav Vančát

Toto číslo vyšlo 12. září 1996

Mezi dvěma symposii

Jaroslav Vančát

Tato informace nenahrazuje zprávu o činnosti, kterou uslyší členové na plenárním zasedání České sekce INSEA ve Žďáru nad Sázavou. Ta v této chvíli není ještě schválena výborem, který se sejde na začátku tohoto plenárního zasedání. Avšak aby měli členové podklad k diskusi předem i v písemné formě, podstupuji toto riziko a předávám k otisknutí svůj návrh zprávy o činnosti, který budu výboru teprve předkládat.

V příspěvku, který uveřejnil v prvním čísle Listů České sekce INSEA prof. David, je tato sekce charakterizována jako organizace, „která ztratila energii a do značné míry také inspiraci“. Od jedné z několika málo odborných autorit, na nichž „stojí“ současná česká výtvarněvýchovná teorie, je to velmi vážná výhrada, která nutí, abychom se nad ní zamysleli.

Situace, do níž jsme se v dnešní době transformovali, nás staví do situace značně odlišné od situace minulé (a domnívám se, že i od současné situace našich slovenských kolegů, kteří dokázali vyslat do Montrealu na světový kongres celou delegaci), neboť se namísto orgánu kontrolovaného (také však ovšem i zaštiťovaného ve své existenci) ministerstvem školství stala organizací **autonomní**. Autonomní se všemi přednostmi i nejistotami, které takováto autonomie přináší.

Zatím jsme si tuto skutečnost ještě pořádně nestačili uvědomit, protože vnější atributy fungují podobně jako předtím, symposia se konají, jednou ročně obdržíme na grantovou žádost příspěvek 30 000 Kč, za něj nakonec vyjde sborník, výbor se schází, aby to vše nějak zajistil. Jestli tato situace znamená ztrátu energie či inspirace, nebo naopak znamená vzepětí a postup, mají členové možnost zhodnotit pouze podle vyznění symposia, včetně atmosféry jeho vzájemných společenských setkání (která je velmi podstatným faktorem pozvednutí sebevědomí v celoročních pochybnostech a faktické izolaci učitele společensky nedoceneného předmětu) a sborníku, který se do příštího symposia vždy podaří úspěšně vytisknout a méně úspěšně distribuovat.

Náplň symposií se s větší či menší intuící snaží vystihnout aktuální potřeby oboru. Obsah je dán většinou osobnostmi, které stojí za pořádáním na té které delegované katedře – je pravda, že tyto garanti jsou většinou také členy výboru sekce, takže výbor je o tomto obsahu dobře informován a může přinejmenším diskusně obsah ovlivňovat, někdy přispět větším či menším vlastním doplněním. Ostatní členové sekce však přijdou k takto určenému tématu tak asi stejně jako v kině k titulu právě uváděného filmu. Je pravda, že v posledních letech jsme zatím měli štěstí na témata, která vždy řešila nějaký atraktivní problém, který přitáhl pozornost členů sekce i dalších výtvarných pedagogů...

Zda je tento zaběhnutý mechanismus dobrý či špatný a zda zaručuje rozvoj či jenom přežívání sekce, je, zdá se, pravá otázka, kterou bychom si z kritiky prof. Davida měli vzít za svou.

Možná, že se v každé době najde třicet až šedesát lidí, kteří pro sebe objeví nějaké zajímavé téma výtvarné výchovy a dalších šedesát lidí, kteří jejich každoroční jednání navštíví. Pak by se Česká sekce INSEA nemusela být cítit ohrožena ve své existenci a potřebě až na věky. Co však, když se jedno či dvě symposia nepovedou a tato negativní zkušenost odradí další, aby v nich pokračovali? Takto, velmi přirozeně – avšak při spoléhání na zaběhnutý mechanismus překvapivě a neočekávaně – může dnešní INSEA s takovouto svou jinak nezakotvenou existencí velmi brzo skončit. Nebylo by to nic zvláštního – zahraniční členové INSEA jsou členy individuálními a při počtu kolem dvou tisíc členů na celém světě jsme v počtu členů i ve frekvenci setkávání členů v národní sekci jakousi anomálií.

Anebo Českou sekci INSEA potřebuje ještě někdo další než její členové? Může takové sdružení pro českou výtvarnou výchovu dokázat něco zvláštního, co bychom jinak nezorganizovali? Jaké jsou vlastně potřeby výtvarné výchovy a jaké účinky působení České sekce INSEA na její rozvoj, když neustále mluvíme o krizi předmětu, neboť jeho hodinová dotace se neustále snižuje a všichni máme pocit, že jsme ostatními čím dál odsouváni se svým předmětem na vedlejší kolej? Zkoušeli jsme tyto otázky veřejně diskutovat, nebo se zatím jen čekalo, jak s nimi za nás naloží nějak „členové výboru“?

Proto možná ještě někdy tolik nervozity kolem jeho složení, ve staré představě, že výbor může ovlivnit všechno dění v sekci. Proto ta neobratná diskuse, která se točí kolem osobních názorů a preferencí té které tendence ve výtvarné výchově. Podvědomě tak potvrzujeme, co je jen těžké si uvědomit – **tímto uzavřeným koloběhem činnosti** jsme totiž stále ještě sektáři, přestože principiálně již přístup není nikomu k členství v České sekci INSEA uzavřen.

Co tedy potřebujeme, máme-li být ku skutečnému prospěchu sobě i ostatním, proč má cenu udržovat a rozvíjet toto hnutí, významné svým zájmem o předmět a o jeho osud?

Především kvalitní dlouhodobý program, který by měl přispět k řešení nejnaléhavějších otázek výtvarné výchovy. Jaké jsou to otázky, to by měla zjistit napřed otevřená, veřejná diskuse mezi členy sekce, ale i diskuse se všemi dalšími výtvarnými i nevýtvarnými pedagogy, s rodiči, s veřejností. Byl bych rád, kdybychom už na tomto setkání začali třeba anketou, na kterou každý z přítomných odpoví, kterých pět teoretických a pět organizačních problémů výtvarné výchovy považuje za nejnaléhavější. Tato anketa se může stát základem k serióznímu vyhlášení diskuse o těchto tématech a určit pořadí, v jakém bychom se jimi měli zabývat.

Jestli mi bude prominuto, že zatím jenom osobně předkládám několik takových otázek, tak je to především otázka, čím přesvědčit ostatní (je jisté, že do té doby musíme mít sami jasno – avšak odpověď nemusí být pouze jediná a jednotná), že potřebují výtvarnou výchovu, jejíž pozici dnes opravdu cítím v kritickém ohrožení. Jak lépe připravovat pedagogy, čím učinit obor atraktivnější, aby přitahoval nové zájemce pro výtvarně pedagogickou činnost, pro její teorii i pro výuku, když nám z každých přijatých patnácti studentů jdou učit tři, čtyři?. Jak zajistit informovanost o proměnách a smyslu současného výtvarného umění, o proměnách výtvarné metodiky, o nových prostředcích, které se dnes mění takřka za pochodu, takže ten, kdo s nimi nemá žádný kontakt (neboť nemáme organizováno doškolování), je již žalostně nekvalifikovaný?

Z tohoto pohledu máme opravdu zoufalý nedostatek členů (v této souvislosti je málo podstatné, jestli jich po revoluci o dvacet přibýlo nebo ubylo), kteří by v uvedeném směru byli ochotni působit a získávat do našeho okruhu další. Výbor sekce se to snaží řešit tím, že navazuje těsnější spolupráci s ostatními organizacemi výtvarných pedagogů a na jeho návrh bude mezi nimi společná organizace informací o připravovaných akcích již pro příští školní rok. Jejím garantem je Asociace výtvarných pedagogů, konkrétně Markéta Pastorová.

Otevřeností posledního symposia v Praze, jehož se zúčastnili i členové Asociace výtvarných pedagogů, jsme zjistili zájem jeho účastníků o takovéto plenární shromáždění výtvarných pedagogů, o jakousi reprezentaci aktuálních názorů na potřeby výtvarné výchovy před nejširší veřejností. Zjistili jsme zároveň hned letos, že není v silách sekce INSEA takovéto shromáždění zajistit každý rok, avšak každoročně by mohlo být uspořádáno, kdyby každá z klíčových institucí – Asociace, Euroateliér, Česká sekce INSEA, dala jednou za tři roky širší rámec svému plenárnímu setkání, které stejně koná. Sekce INSEA by se ovšem na každém mohla podílet spolupřevzetím jeho obsahu a prezentací výsledků svého symposia, jednou za tři roky by pak sama prezentovala téma obrácené takto co nejvíce k veřejnosti. Zda tato myšlenka bude plodná, zda na její realizaci máme síly, je třeba především prakticky vyzkoušet. Výbor mě pověřil tímto jednáním na setkání zástupců „trojky AEI“, při něm předběžně převzal tuto záštitu pro letošní rok Euroateliér na 15. – 17. listopadu t. r. Zde, na tomto setkání bychom se měli definitivně dohodnout, jak a čím se budeme na tomto setkání podílet.

Jako další důležitý předpoklad existence České sekce INSEA považujeme co nejčastější výměnu názorů jeho členů, tedy nikoli pouze jednou do roka při symposiu. Uspořádali jsme několik veřejných kolokvií před zasedáním výboru INSEA, pražská kolokvia se týkala přípravy pražského symposia a jeho hodnocení, brněnské bylo svoláno na přípravu obsahu symposia nynějšího. Kromě tohoto obsahu by ovšem jejich organizace zasloužila také dlouhodobější program, náměty k jednání má však právo přednést i kterýkoli z jeho účastníků. Tímto opatřením jsme chtěli nejen demokratizovat práci výboru, který ve svém jednání navazoval vždy na obsah těchto kolokvií, ale také jasně vydenit, co má být vlastní prací členů výboru sekce – nikoli diskutovat o teoretických otázkách oboru či je nějak vymezovat, ale organizovat činnost, která by v co nejširší a nejotevřenější diskusi o těchto otázkách byla přístupná každému, kdo projeví zájem a která by o výsledcích takovýchto diskusí přesně a co nejdříve informovala.

Stejný motiv byl i u zrodu Listů INSEA. Přestože mezi distribucí dvou prvních čísel uběhl rok, domníváme se, že stojí za to jejich existenci udržet a naopak zrychlit rytmus jejich vydávání. Obsah by měl být takový, jaký v dalším navrhuje prof. Uždil. Věříme, že naši teoretici vyprodukují ročně více příspěvků než na jeden sborník, a že Listy mohou umožnit plodnou výměnu jejich názorů. Pak by se ovšem Listy, předpokládáme že v takovéto podobě, která není příliš náročná na redakci ani na tisk, mohly přispět k prokrvení života našeho sdružení. Na tomto setkání hledáme další členy redakce, zejména takové, kteří by mohli zprostředkovat výsledky odborné činnosti svých kateder, informovat o ostatních sdruženích, překlady ze zahraniční odborné literatury, apod. Zatímním problémem je distribuce, při relativně vysokém poštovním. Měli bychom se zde dohodnout na jakési distribuční síti, kdy by se větší počet výtisků (ale i třeba členských známek a sborníků, které by se dostaly dříve mezi členy) zasílal na některá místa (např. na katedry, do metodických center, kde máme členy), odkud by si je další členové mohli osobně vyzvednout.

Za nejpodstatnější cíl však považuje výbor sekce zřízení stálého informačního a propagačního střediska. To by mělo zajišťovat kontinuitu výměny informací mezi symposii. Představujeme si místo, na němž by se postupně shromažďovala odborná literatura z historie i současnosti oboru, učebnice, metodické postupy, materiály o současném výtvarném umění, archiv. Místo by poskytovalo jednak studijní prameny k odborné historické a teoretické činnosti, jednak by posléze, po automatizaci zpracování informací, mohlo zprostředkovat vzájemnou výměnu nových metodických postupů výuky a

dalších konkrétních aktuálních materiálů, získávaných v počáteční etapě dobrovolnými příspěvky členů, např. autorskými výtisky svých děl, apod. Jako vynikající zprávu můžeme přijmout příslib ředitele Základní školy v Korunní v Praze, kolegy Tomáše Komrsky, který nám nabídl ve smlouvě o spolupráci nejen místnost pro takové informační centrum ve své škole, ale i možnost pořádat tam besedy, setkání členů, schůze výboru apod., vše případně se stejným servisem ubytování (na žíněnkách ve spacích pytlích) jako má Asociace výtvarných pedagogů v Letňanech. Asociace navíc shání při svém stěhování z Metodického centra hl. města Prahy místnost pro svůj archiv a knihovnu a myslím, že by nebylo marné spojit se jak při získávání materiálu, tak i při jeho katalogizaci a půjčování. Navíc je možné jednat dále o možnostech využití již existujícího napojení školy na Internet, což by nám citelně pomohlo prorazit stále ještě existující informační bariéru do zahraničí. Opět zde vyzýváme zájemce o tuto práci k aktivnímu spoluúčasti na této činnosti. Výbor se bude snažit hledáním vhodného sponsora či účastí v grantu získat prostředky, aby mohl provoz střediska ekonomicky zajistit jak vybavením (počítač, xerox) tak honorováním zde vykonané práce.

Podobně jako např. má matematika v Jednotě matematiků autoritativní orgán při tvorbě či oponentování nových osnov, při tvorbě evaluačních kritérií, při oficiálním zaštitění rozvoje předmětu před veřejností, potřebuje výtvarná výchova instituci, která by dokázala zajistit jejich prodiskutování a odbornou oponenturu s obdobnou autoritou. Tím se nechce dotknout zatimního chvályhodného úsilí jednotlivců, kteří již tyto činnosti vykonávají, avšak ti sami každý zvlášť podobnou autoritu nemohou principiálně získat bez konsensuálního zaštitění. Dávám proto jako podnět k diskusi potřebnost tohoto kroku i případnou oprávněnost České sekce INSEA začít organizovat mechanismus takovýchto diskusí i oponentury.

Další návrh, který výbor projednával, který však odložil na další schválení, je možnost vytvořit výbor pro udělení cen (třebaže zatím symbolických), které by veřejnosti označily významná teoretická, kritická, metodická i organizační díla ve výtvarné výchově. Mám za to, že tato myšlenka je nosná a navrhuji i ji předložit schválení pléna.

Možná by celá výše započatá i plánovaná činnost mohla být nadbytečná, kdyby sekce či jeho výbor musely plnit klíčový úkol, který měly v předcházejících letech – zprostředkování informací o výtvarné výchově v zahraničí a informací o naší výtvarné výchově za hranice. V dnešní době ovšem k tomu zvláštní výbor nikdo nepotřebuje. Třicet dolarů na přímé individuální členství v INSEA nebo napojení na Internet může mít dnes každý a v přípravě na kongres v Lille, který byl nakonec odvolán, Česká sekce INSEA nechystala žádnou oficiální delegaci, ani nepověřovala některého svého člena zvláštním příspěvkem. Při dnešních diskusích bychom se možná i těžko shodovali, koho jako reprezentanta vyslat a co by měl od nás jako celku nést za poselství. Máme za to, že po dřívějším výsadním postavení prof. Uždila jsou takové kontakty otázkou dozrávání osobností, které budou moci prezentovat vlastní osobité programy, pochopitelně s příslušným jazykovým a společenským vybavením. Sekce se cítí povinna pomoci každému, kdo s takovým programem přijde požádat o podporu při mezinárodních stycích, jak poskytnutím kontaktů do zahraničí, tak případným oficiálním doporučením pro sponzory, eventuálně další pomocí podle svých možností. S mírou informací, které přicházejí ze zahraničí na Českou sekci INSEA, je možno vyrovnat se právě prostřednictvím Listů. S podrobnějšími dotazy je možno obracet se na našeho „ministra zahraničí“ Majku Fulkovou.

Hospodářská činnost sekce končila dosud většinou „z ruky do úst“. Členské příspěvky a výše uvedená dostace stačily na uspořádání symposia (které ovšem spíše nesla na bedrech příslušná katedra) a především na vytištění sborníku, nula od nuly pošla. Je však třeba říci, že dříve téměř jistý příspěvek se nyní nezískává samozřejmě, ale jako grantový – při stoupání nákladů na naši činnost se pokusíme zdůvodnit jeho reálné zvýšení. Podrobnější informace o stavu financí předloží obětavý pokladník Ladislav Kasík, avšak pražské symposium bylo první, které přineslo do pokladny sekce zisk. Sborník se podařilo vytisknout s minimálním nákladem sekce v rámci grantu a v jeho rámci se podařilo dokonce vytisknout pohlednice, které by měly získat do pokladny další příspěvek. Rádi bychom, aby příjem dalších prostředků následoval, aby bylo možno co nejdříve zajistit provoz informačního střediska. Předpokládáme, že i ono by v některých činnostech pracovalo za úhradu režijních nákladů, aby bylo možno tuto činnost rozvíjet.

Netroufám si úspěšnost činnosti České sekce INSEA a potažmo i činnosti jejího výboru hodnotit. Chci jen připomenout, že jsme se oproti minulosti ocitli ve zásadně rozdílných podmínkách, které teprve se zpožděním začínáme reálně analyzovat. Přitom je však třeba na ně přesně a bez prodlev reagovat, nechceme-li v této osvobozující době jako hnutí degenerovat.

Doplňovací volby do výboru České sekce INSEA v říjnu 1995

Alena Dokonalová

Doplňovací volby do výboru České sekce INSEA se uskutečnily na plenárním zasedání dne 19. října 1995 v Praze.

Zdůvodnění doplňovacích voleb:

V průběhu volebního období 1993–96 rezignovali na své funkce ve výboru postupně Jiří David, Hana Dvořáková a Jaroslav Brožek. Aby bylo možno zajistit fungování organizace a přípravu symposia, byly do výboru postupně kooptovány Marie Fulková, Jaroslav Vančát, Radek Horáček a Hana Babyrádová. Protože by však počet kooptovaných členů výboru po abdikaci Jaroslava Brožka přesahoval počet členů řádně zvolených, na plenárním shromáždění všichni prozatímně kooptovaní členové výboru abdikovali.

Volební komise ve složení Karla Ryvolová (předsedkyně volební komise), Eva Hanusková, Dana Sztablová předložily všem přítomným volební lístky s touto kandidátkou:

Hana Babyrádová, Marie Fulková, Radek Horáček, Miloš Michálek, Jaroslav Vančát.

Kandidáti se představili plénu a poté byly provedeny volby s těmito výsledky:

Miloš Michálek – 35 hlasů,

Hana Babyrádová, Marie Fulková, Radek Horáček – 34 hlasy,

Jaroslav Vančát – 33 hlasy.

Do kontrolní a smírčí komise byl jako třetí člen zvolen Ivan Špírk – 33 hlasy
(na symposiu v Plzni r. 1994 byly zvoleny A. Čápková a J. Sedláková).

Podle počtu odevzdaných lístků hlasovala všech 35 přítomných členů České sekce INSEA, čímž byla splněna podmínka pro platnost voleb (požadovaný počet je jedna třetina členů). Volební protokol odevzdala volební komise jednatele k založení.

V souladu s platnými stanovami na prvním jednání zvolili členové výboru jeho předsedou Jaroslava Vančáta, místopředsdou Evženu Linaje, tajemníkem Alenu Dokonalovou, pokladníkem Ladislava Kasíka, tajemníkem pro zahraniční styky Marii Fulkovou.

Předsdou smírčí a volební komise byl zvolen Ivan Špírk.

Na plenárním zasedání 19. října byli nově přijati tito členové: P. Exler, T. Komrská, K. Svitalská, B. Farářová.
Na členství rezignovali P. Šamšula a V. Roeslová.

V souladu se stanovami budou na plenárním zasedání České sekce INSEA ve Žďáru nad Sázavou provedeny volby výboru na nové volební období z kandidátky sestavené na základě korespondenčních návrhů členů ČSI.

Česká INSEA v „hodině mezi psem a vlkem“
ohlasy na článek Jiřího Davida z Listů České sekce INSEA 1/1995

Jaromír Uždil

(dopis předsedovi České sekce INSEA reagující na článek J. Davida)

Vážený pane předsedo, milý příteli,

na upozornění některých starších členů České sekce INSEA jsem si pozorně přečetl článek Jiřího Davida v prvním čísle "Listů české sekce" nazvaný velmi sugestivně "Česká INSEA v hodině mezi psem a vlkem" a hodnotící ve své první části práci čs. komitétu v době totalitního režimu. V tom čase jsem byl po dlouhá léta předsedou komitétu (nynější "sekce") jenž fungoval v celém rozsahu tehdejšího československého státu. Podotýkám hned, že jsem byl do této funkce vždy znovu zvolen tajným (korespondenčním) hlasováním členů v souladu se stanovami, které sice čs. úřady nikdy neschválily, ale které byly konzultovány se světovou radou INSEA. Podle dohody byl místopředsedou vždy volen slovenský kolega.

Jestliže píše J.D. o monopolismu, mohu to ovšem vztahovat nejen na instituci INSEA, ale i na úlohu, kterou jsem v něm hrál.

Právě k tomu a spolu i k práci komitétu v někdejší éře bych se chtěl vyjádřit. Nereagoval bych, kdybych si neuvědomoval, že článek je psán vynikajícím odborníkem a nadšeným pracovníkem v našem oboru, člověkem, jenž byl v době komunistické nadvlády (po r. 1969 a až asi do poloviny osmdesátých let) pro svoje politické přesvědčení, které statečně projevil, postižen ztrátou svého zaměstnání na vysoké škole a musel přijmout jiné, sebe nedůstojné. Nepřestal ani v té době sledovat rozvoj teoretického bádání ve výtvarné výchově, případně v těch vědeckých disciplínách, které k oboru přiléhají.

Mohu to tvrdit tím spíše, že jsem byl s J. Davidem v nepřetržitém a pravidelném styku a mohl z jeho práce i těžit – snad mohl profitovat i on z mých pokusů a ústně, či písemně formulovaných myšlenek a ocenit je. Dá se tak soudit i podle obšírného doslovu ke knize, shrnující výsledky mé sborníkové a časopisecké práce ("Mezi uměním a výchovou", Praha 1988. Také ve svém článku v Listech se o mně autor zmiňuje, i když jen ve spojitosti se svou účastí na Kongresu INSEA v USA.

Jiří David se dotýká strategie čs. komitétu INSEA v tom čase, kdy nebylo lehké udržet naživu jakoukoliv domácí složku mezinárodních kulturních a školských organizací (pokud se pamatují, zůstaly nakonec při MŠ jen dvě, z nichž ta druhá – pro obor mat. škol – byla reprezentována spíš "na oko" a musela se doma spokojit jen nenápadnou činností, zdaleka nedosahující šíře činnosti a úrovně ČSKI (t.j. Československého komitétu INSEA). Připomínám, že všechny učitelské spolky, snad s výjimkou "Jednoty matematiků a fyziků", byly v té době rozpuštěny – ČSKI se snažil tak trochu práci jednoho z nich suplovat.

Šedesátá léta byla ovšem dobou vzestupu demokratické aktivity a poklesu autoritářského principu v řízení kultury (a nejen kultury). Tehdy se podařilo realizovat Světovou výstavu dětského výtvarného projevu (Dítě a svět, 1964, v paláci U Hybernů) a s ní i mezinárodní konferenci o významu kreativity. Po intenzivní přípravě bylo lze o dva roky později uskutečnit Světový kongres výtvarných pedagogů (INSEA), se dvěma tisíci účastníky (jen Američanů bylo asi 120, 40 Japonců, 400 západních Němců atd.), V souvislosti s tím vydat "na křídě" knižní necensurovaný sborník kongresových přednášek (redigoval I. Zhoř) a kdoví co ještě. Jen tehdy jsem ve funkci presidenta kongresu mohl pozvat k úvodní přednášce kongresu prof. Jana Patočku ...

V době po r. 1968, v čase tzv. normalizace už ovšem nešlo zopakovat akce takového rozsahu a významu. Přece však ČSKI, jednou už vyvolaný v život, nepřestával fungovat. Byl nebezpečně, až k samé hranici svého duchovního života, ochuzen o práci a přítomnost svých významných členů (I. Zhoře, J. Davida, J. Brožka, B. Malečka), kteří byli postiženi těžkou represí, vyloučení z učitelských řad a sledování. Jejich jména se nemohla už objevit v (ministerstvem schvalovaném) seznamu INSEA a po dlouhou dobu se ani mezi účastníky a řečníky symposií. Naštěstí mohla soudržnost výtvarné výchovné obce zabezpečit alespoň to, že pravidelně (pod cizími jmény) publikovali v časopise Estetická výchova, nebo i knižně... Ještě ad vocem našeho časopisu: dosáhl v té době světové úrovně a naši učitelé byli jeho přičiňením znamenitě informováni o světovém dění v našem oboru. Bylo to plně možné až tehdy, kdy v jeho vedení padly retardující síly. Velká řada symposií s mezinárodní účastí, které, navzdory všemu ČSKI uskutečnil (i jejich tematika) snad svědčila o tom, že se

tu žilo, myslelo a pracovalo. Byli tu pravidelně přednášející z Polska, Jugoslávie, Maďarska, ale i z Francie, Rakouska, dokonce i ze Západního Berlína a západního Německa.

Pocity, které přitom mohli organizátoři mít, byly spíš dobrodružné, než schizofrenní povahy (jak toho pojmu používá J.D.). Tento dobrodružný a spiklenecký pocit měl v mém případě i jakési mezinárodní pokračování. Byl jsem po tři volební období vicepresidentem světové INSEA a v Paříži, v sídle UNESCO, nebylo těžké pro naše věci získat podporu ...

V článku, který zde glosuji, se hovoří o spontánní angažovanosti učitelů výt. výchovy na konci "sedmdesátých let", která uvolnila "převažující monopolismus". Vzápětí se tu praví o symposiích INSEA, že „získávala renomé i mimo oblast výtvarné výchovy“. Pak se popravdě konstatuje, že v komitétu došlo "k určité regresi, násilné kooptaci některých prominentních, zdravý vývoj záměrně brzdících lidí". To je chvíle, kdy jsem z funkcí v INSEA odstoupil a řízení ČSKl převzal ambiciózní ministerský úředník. Kdybych to byl neučinil, byla by se vši pravděpodobností ČSKl ministerstvem zrušena. Ostatně byl tento úředník „pohlčen“ spontánní aktivitou členů i spolupracovníků INSEA a své záměry, měl-li jaké, nemohl už prosadit.

Tady by mohla moje "obhajoba" skončit, ledaže bych ještě dodal, že na ony staré časy občas myslím s pocitem osobního zadostiučinění. Musím však pokračovat. Je mi totiž hluboce líto těch, kteří nejen že "dřiblovali" (jak píše J.D.) v temných dobách, ale i intenzivně pracovali na věcech organizačních i odborných, naplňovali život naší výtvarné obce výměnou názorů a cennými informacemi, družně spolupracovali na dlouhodobých projektech, posilovali se navzájem ve vědomí o významu oboru, jenž byl hodinovou dotací posouván na sám okraj školního programu, byli si vědomi svého evropanství, připravovali výstavy, kterými se ČSKl representoval na světových setkáních, nebo dokonce svým osobním vlivem a umem získávali pro náš komitét peníze z ministerské pokladny (Václav Píša). Neměli by být zapomenuti, neměli by být zahrnuti do onoho mávnutí rukou, do něž spadá u nás tak snadno vše vyšší jen proto, že se to stalo v době režimu, který se znemožnil a je nyní odsouzen.

Pane předsedo, v době kdy se v symposiu zamýšlíme nad "čtvrtým" (mediálním) rozměrem výtvarného umění a spolu i nad tím, jaký to má dopad na nás obor, připadá možná zpozdilé hloubat nad harmonickým rozvojem osobnosti dítěte, jak se o to snažili účastníci (dnes už staří, případně nežijící) nějakého symposia v době "mezi psem a vlkem". Nemohla být ale tehdy zmíněná "harmoničnost" bojovným heslem, jímž se dalo vzdorovat i proti propagované političnosti výchovy? Historii je nutno vykládat z podmínek a impulsů, které ji utvářely ...

Ještě jen závěrem k tomu, co J.D. praví ve svém příspěvku a co se mě, jako nehlasujícího, jen občas zvaného člena výboru České sekce (a jejího čestného předsedu) dotýká i když mě to svým hrotem mří.

Za současného stavu prý "česká sekce INSEA stěží může plnit úlohu přirozeného arbitra, nebo i jen zdroje inspirace pro další generace" ...

Obrovský zájem účastníků posledního symposia v Praze (1995) následné žádosti o členství, plodná spolupráce s Asociací výt. pedagogů (AVP), přítomnost vynikajících zahraničních odborníků a řečníků mluví o jiném. To, že tíha společných setkání spočívá dnes víc "na bedrech" kateder při jednotlivých PF, považuji za zdravé a probouzející "regionální život" za vymoženost, která čelí nežádoucí centralizaci. Pokud jde o časopis Výtvarná výchova, jistě zápasí s potížemi ekonomického rázu. Vzniknou-li časopisy další, jak si J.D. přeje, bude to ovšem jen dobře, bude možno lépe vyjádřit mnohost názorů.

V Davidově článku je ještě řada dalších obvinění, byť nejasně formulovaných; volá se tu po změně volebního systému, autor si stěžuje, že "docházejí síly, jimiž plýtváme v půtkách se starými strukturami", mluví se o "bezzásadových rozhodnutích při dosazování do funkcí" atpod. Na tyto pisatelovy výpady bude muset současné vedení INSEA umět odpovědět tiskem, případně i na plenárním zasedání.

Zdánlivě o nic nejde, dialog je přece to, po čem voláme. Domnívám se však, že etika dialogu se dost dobře nesnáší s "vyřizováním účtů" (ať starých, nebo nových) a že v každém případě mělo dojít k ujasnění stanovisek dřív, než první promluva, obžaloba, byla uveřejněna v periodiku, ve kterém má čtenář právo čekat něco víc. Jestliže jsou už příčiny k nespokojenosti jednotlivcově, nebo dokonce celých skupin členů Sekce, mají se projednat na půdě výboru Sekce, případně na jejím plenárním zasedání, případně mohou být řešeny i smírčí komisí, která přece u podobných společností a spolků existuje a kterou i statut Světové rady INSEA předvídá. Čtenář by nebyl "ošizen", měl by jen před sebou obvinění, obhajobu a názory na řešení současně, cítil by se víc účasten na dění v našem oboru, pohyboval by se na myšlenkové rovině, která lépe odpovídá významu a tradici naší výtvarné výchovné snahy. Na pružnou odezvu v dialogu vedeném v Listech, o nichž nikdo nemůže odpovědně tvrdit, že vyjdou v dohledné době (nebo vůbec) se nedá spoléhat.

Zbylo by pak v daném periodiku víc místa na informace opravdu funkční — např. na zprávy z regionálních i světových kongresů, které lze získat v INSEA—News, na příspěvky odborného, nebo i organizačního charakteru, na zprávy o aktivitách v regionech a j. Mohly by tu být ovšem uveřejňovány i informace o publikacích, recenze těžko dostupných knih souvisejících svým vědeckým obsahem s naší profesí, případně i takové referáty, s jakými se setkáváme v prvním čísle Listů (E. Linaj).

Pane předsedo, omlouvám se, že můj dopis se poněkud protáhl a že jeho literární podoba je spíš útržkovitá, než plně souvislá.

I tak je snad vidět, že není psán z jiného důvodu, než aby Vám usnadnil uvažování o dané situaci a vyzvedl potřebu zachování družné obce výtvarných pedagogů, byť se už jakkoliv zájmově a svým odborným zaměřením diferencovala. Nejde mi jen o Listy, způsob jejich řízení a jejich obsah, tím méně pak o nějakou (být třeba přiměřenou) sebeobranu, spíš o to, abychom nepoklesli do hašteření, v němž se tak snadno ztrácejí hodnoty a těžko vzniká něco nového, cenného.

29. X. 95

S přátelským pozdravem
Jaromír Uždil

P.S. považujete-li za vhodné při nějaké příležitosti použít mých argumentů a rad, nebo i kritických poznámek, nemám nic proti tomu. Nesmějí ovšem být vytrženy z kontextu tak, aby to pozměnilo jejich strůjní smysl. Děkuji.

(V doprovodném dopise ze 16. 1. 1996 prof. Uždil dává tento text k dispozici k uveřejnění)

Igor Zhoř

(dopis Jiřímu Davidovi, zasláný k uveřejnění v Listech České sekce INSEA)

Milý Jirko,

až hodně pozdě jsem si mohl přečíst Tvůj článek v Listech INSEA nazvaný „V hodině mezi psem a vlkem“. Je v něm řada věcí, které se týkají mne a mých přátel a tak na ně nemohu nereagovat.

K dlouhému rozboru období mezi lety 1970 a 1989 řeknu jen malou osobní vzpomínkou. Týká se několika z nás, kteří jsme za normalizace ztratili zaměstnání ve školství a stali se neúnosnými i v rámci ČSK INSEA. Dnes je velmi těžké posoudit, zda nás tato mezinárodní organizace — právě s oporou v zahraničí — mohla podržet stejně, jako to dokázaly některé jiné instituce v tomto státě. Že jsme byli „odepsáni“ mlčky (pochopit to bylo jakoby naší povinností) jistě nebylo příjemné. Nutno však uznat, že na aktivity INSEA, která dál zajišťovala spojení českých a světových výtvarných pedagogů, to nemělo vliv. Stejně musím říci, že jsme všichni (s výjimkou kolegů Malečka, Hrdličky a snad i dalších) měli od počátku možnost publikovat v Estetické výchově (ne pod vlastními jmény) a i to zřetelně souviselo s působením INSEA. Tato organizace sama a na své půdě nám velmi brzy umožňovala alespoň účast na domácích symposiích, od roku 1985 (symposium Visalaje) už i formou veřejných vystoupení následně publikovaných ve sbornících. (Jistě tu byly určité rozdíly v rychlosti našich „návrátů“, vedení ČSKI bych to za vinu nedával).

S blížícím se koncem sedmdesátých let se výrazně měnila pozice těch, kdo museli po osmašedesátém odejít z veřejného života. Kdo nebyl „chartista“ — a to jsme nikdo nebyli a každý jsme si to odůvodňovali jinak — mohl tehdy vystupovat pod svým jménem: publikovat a působit v oblasti, kterou měl kdysi zapovězeno. Tak mohlo i vedení INSEA otevřít své náruči a postupně nám vrátit členství.

+++

Další poznámku chci věnovat době, kdy jsem byl jedno funkční období (1990–1993) předsedou či prezidentem české sekce INSEA. Ani pro toto tříletí jsi nenašel slovo uznání, vytýkáš mi naopak málo změněné vedení, odliv členů, vnitřní rozklad. I když se za tu dobu uskutečnila tři úspěšná symposia (Hradec, říjen 1991, Ústí nad Labem, říjen 1992 a Ostrava, říjen 1993), říkáš o nich doslova, že si je vedení sekce „jen stěžít může s dobrým svědomím připsat na své konto“. Všechna tato tvrzení svědčí, milý Jirko, o neznalosti fakt anebo — což by bylo horší — o neschopnosti vidět věci takové, jaké skutečně byly.

Ačkoliv jsi byl po zmíněné tři roky členem „málo změněného“ vedení české INSEA, unikaly ti věci velmi zásadní, věci s nimiž jsme jako představitelé české sekce doslova zápasili: nová legislativa ČSFR před nás totiž postavila úkol zaregistrovat INSEU jako mezinárodní organizaci působící na území naší federativní republiky. Stanovy, které jsme dosud měli, tvořily jen neúplný základ k tomuto procesu, v němž bylo třeba jednat hned se třemi ministerstvy. — Jak víš, ve stejnou chvíli se na vlastní cestu vydali kolegové ze Slovenska. Upřímně jsme jim to přáli, jenže nám nechtě zkomplikovali život: podle mezinárodního statutu INSEA mohla být na území jednoho státu uznána jen jediná národní organizace.

V Archívu z doby svého funkčního období mohu doložit objemný soubor korespondence, kterou jsem já a tajemnice sekce Alena Dokonalová vedli s evropskou a později světovou radou INSEA. Zde jsme museli vysvětlovat všecko od základu: naše členství z doby totality bylo totiž právně neúčinné (členem bylo vlastně někdejší ministerstvo školství, jež za INSEA platilo dolarový roční příspěvek). — Když už se zdálo, že se vše vyjasní (hrozilo, že o nás bude muset hlasovat světový kongres jako o úplně nové členské zemi!), dospěla ČSFR k 1. lednu 1993 a na světě byla Česká republika. Nový stát s novými zákony, ministerstvy, předpisy. Dosavadní naše diplomatické úspěchy skončily v koši a my jsme začali znovu, zcela od nuly.

A byla tu ještě další věc: zatímco Alena Dokonalová obíhala příslušná ministerstva, potýkal se Láďa Kasík — obětavý a odpovědný pokladník naší organizace — se zdánlivě úplně banální záležitostí: zřizoval pro INSEA bankovní konto. Bez něho totiž nebylo možné získat finanční pomoc (dotaci) ministerstva školství (už udržení tohoto malého příspěvku viselo na vlásku) a byly by nám moc chyběly peníze na financování sborníků našich symposií, na finanční pomoc fakultám, které tato symposia organizovaly — a například i na vyslání Jiřího Davida jako delegáta kongresu INSEA do Helsink a později na poradu do Hannoveru.

Vím, milý Jiří, že věci tohoto druhu jsou Ti velmi cizí, ba nepřijemné. Vedení české sekce však bylo povinno ustavit českou INSEA jako legální organizaci a zajistit její finanční hospodaření tak, abychom předešli postihům za daňové úniky či jinou nezákonnou hospodářskou činnost.

+++

Odmítám výtku, že pro samé „papírování“ nemyslelo vedení sekce na věci vážnější — na své specifické poslání. Připomínám jen, že se vznikem Asociace výtvarných pedagogů, Euroateliéru či Artamy (o nichž se zmiňuješ, jako by se zrodily nám navzdory a ve snaze zachránit to, co jsme nezvládli) se objevila nutnost taktně a kolegiálně si rozdělit práci, vymezit si své písečky, svá pole působnosti. Tuto delimitaci úkolů jsme začali (viz o tom v archívní korespondenci — Jan Slavík přešel do Asociace, Matouš Vondrák do Euroateliéru) a dnes funguje v duchu milého přátelství, bez jediného mráčku neshod ve prospěch všech.

Vedení sekce se však — a to je velmi podstatné — podepsalo i na úspěchu a náplni shora zmíněných symposií.

Pro symposium v Hradci jsme zajistili zcela výjimečnou věc, totiž výroční zasedání Evropské rady INSEA za účasti asi deseti delegátů z celého kontinentu. Tak nás tyto pro INSEA významné osobnosti na vlastní oči poznaly — viděly naše členstvo a hosty — což nám pak nesmírně pomáhalo při výše zmíněném jednání o uznání naší právní kontinuity. — Nezapomínám, že na dobrém dojmu, který jsme na členy evropské rady udělali, mají podíl organizátoři z Hradce, zároveň je však pravda, že Rada přijela do Čech především díky diplomatickému umu a osobnímu šarmu Dany Karasové, v roce 1989 „ministyrii zahraničí“ československé INSEA. Tato kolegyně přesvědčila Radu na zasedání v Londýně, aby se příště sešli u nás. Navázali jsme na její aktivitu, a pilným dopisováním na všechny světové strany jsme zasedání skutečně do Hradce získali.

(Malý detail, ne nevýznamný: v této Radě jsme — zvláště díky německému delegátu panu Voglerovi — získali nejprve prominutí členského poplatku do světové pokladny, a později i další důležitou pomoc: němečtí kolegové za nás zaplatili tento příspěvek na tři léta dopředu — tedy až do chvíle směnitelnosti české koruny!)

Do Hradce jsme také přilákali prof. Maxe Klägera z Univerzity v Heidelbergu, který — jako pandán k vystoupení Tebou pozvaného Soichi Furuty — hovořil o výtvarné výchově v USA a v SRN.

+++

Také v Ústí nad Labem, kde bylo snad nejpromyšlenější symposium v historii INSEA, jsme pomáhali dotvářet náplň programu: zde výbor (ve shodě s pořadatelem) zajistil účast doc. Stanislava Hubíka a prof. Josefa Hlaváčka, z nichž zejména ten druhý zůstává naším příznivcem i jako nynější rektor VŠUMPRUM v Praze.

To, že oba jmenovaní obrátili pozornost ke vztahu postmoderní filosofie a výtvarného umění (jejich referáty byly později vícekrát publikovány) bylo výsledkem mé osobní iniciativy.

+++

Na symposiu v Ostravě jsme obsah jednání přímo neovlivnili; pořadatelé z tamní katedry výtvarné a hudební výchovy si našli vlastní zajímavé domácí i zahraniční řečníky. Podíváš-li se do krásného sborníku z tohoto jednání, najdeš tam však řadu dokladů o tom, jak se vedení INSEA (po dobu symposií jsem byl ještě ve vedení předsednictva) aktivně podílelo na náplni pléna i večerních sekcí. (Paradoxně: i Ty jsi zde v předsednictvu fungoval.)

+++

Píšeš-li, že všechny tíže těchto symposií „spočívala převážně na bedrech těchto institucí (fakult, kateder) nebo jednotlivců, kteří se zde angažovali“, říkáš tím současně, že to bylo právě vedení INSEA, které se tu duší i tělem angažovalo: v Hradci Marta Pohnerová a Jiří David, v Ústí Evžen Linaj a Jaroslav Brožek, v Ostravě Michaela Terčová. To byli ti na otevřené scéně. Za scénou se pilně snažila Alena Dokonalová a zejména Ladislav Kasík, který účtoval, převáděl finanční prostředky, přispíval honoráře a kdoví co ještě. (Aktivní byli i další, ti co připravovali plenárku, volby atd.)

+++

Končím známým úslovím: naši roli ať posoudí dějiny. Jsem si však jist, že i v roce 1996 INSEA žije, že netrpí na úbytě a je jen taková, jako celá naše společnost: hledající.

Zdraví Tě
Igor Zhoř
Brno, duben 1996

Pavel Šamšula

Cave canem

(Několik poznámek k článku Jiřího Davida **Česká INSEA v "hodině mezi psem a vlkem"**. Listy české sekce INSEA 1/1995, s. 2 – 5, předseda redakční rady dle tiráže prof. PhDr. Jiří David, CSc., vydala katedra výtvarné výchovy PdF MU v Brně v březnu 1995).

Ze škol je třeba odstranit strach, závist, nenávisť, podezřívavost a lež. Tedy vlastnosti pečlivě pěstované naším bývalým stranickým vedením. Braňte se jim, vyhlaste program DOBRO.

(Jiří David, Sen, na němž jsme také pracovali, in. Schola Ludus, časopis Svazu učitelů Občanského fóra, Leden 1990, redakce M. Pohnerová, s. 2)

Právně máme svobodu říkat své mínění, morálně jsme ale povinni říkat pravdu.

Karl R. Popper, Otevřená společnost

Původně jsem nehodlal na uvedený dánek Jiřího Davida reagovat. Odpovědi členů redakční rady Listů na mé dopisy a nakonec obsah i forma, jakou bylo prezentováno stanovisko současného předsedy České sekce INSEA a člena redakční rady Listů na plenárním zasedání České sekce INSEA dne 19. října 1995 mne však donutily, abych požádal o zveřejnění těchto poznámek.

V době, kdy se mi laskavostí předsedy České sekce INSEA dr. J. Vančáta dostal do rukou výtisk uvedených Listů české sekce INSEA (2. června 1995), vrcholila právě v českém tisku kauza, která by neměla s článkem J. Davida zhola nic společného, nebýt skutečnosti, že si J. David vypůjčil pro název svého článku parafrázi názvu sbírky Jana Skácela z r. 1962 – a nebýt toho, že mám Skácela též rád.

Problém, médiu tehdy hojně frekventovaný, se týkal výskytu několika šelem, které potrhaly a zahubily v Beskydech řadu ovčů. Jádro problému pak bylo jednak v tom, zda je možné či dokonce nutné divoké šelmy zastřelit, jednak v tom, zda oněmi šelmami jsou vlci, do Beskyd úmyslně vysazení či z jiné země imigrovanší, nebo zda jsou jimi zdivočelí psi.

Ani v článku J. Davida není explicitně uvedeno, kdo je kdo nebo kdo byl kdo. Ten, kdo by neznal v létech bezprávi prokázanou charakterovou pevnost a přímost autora uvedeného článku, by se tak snad mohl domnívat, že spoléhá na nemorální, údajně české přísloví o tom, že hodí-li se do hejna, davu či skupiny lidí kámen, "potrefená se vždycky ozve".

Necítím se být potrefen. Je mi jen hořko ze směsice faktů, polopravd i dokazatelných nepravd (nechci-li tvrdit, že autor článku některé skutečnosti znal a vědomě opominul nebo neuvedl či prostě nevěnoval potřebné úsilí tomu, aby skutečnosti zjistil třeba nahlédnutím do listinných materiálů, které jako člen České sekce INSEA a do své rezignace i člen jejího předsednictva má k dispozici). Současně bych nerad rozšiřoval množství neprokázaných nebo neprokazatelných údajů a omezím se proto jen na ty skutečnosti, které se týkají mne osobně a které mohu já i další kolegyně a kolegové z INSEA doložit. Případným čtenářům se omlouvám za to, že následující řádky budou zatíženy řadou konkrétních odkazů, ale nemám-li sklouznout k nepřesnostem a vágním tvrzením, nemohu jinak.

Do předsednictva (tehdy) Československého komitétu INSEA jsem byl kooptován na jaře roku 1977. Kdyby bylo pravdivé tvrzení J. Davida ze str. 2, odst. 5 vpravo, měl bych se cítit uražen, protože bych to byl já nebo také já, o němž J. David píše že *"na konci sedmdesátých let, v rámci poslední fáze skomírajícího ... režimu, došlo k určité regresí, k násilné kooptaci některých prominentních, zdravý vývoj záměrně brzdících elementů"*. Ponechme historikům určení, kdy byla vskutku *poslední fáze skomírajícího... režimu*. Ale protože J. David se rozhodl tyto *elementy* nejmenovat a protože jsem (aniž mohu uvést, kdo ještě jiný byl *násilně kooptován*) byl v r. 1977 do předsednictva *nenásilně* kooptován, uvádím prostá fakta:

V roce 1971 se mi dostalo cti, že jsem byl pány Janem Vosečkem a Vladimírem Poupou, pracovníky odd. Vv VÚP v Praze, pozván na symposium INSEA, které se konalo tuším na Hrubé Skále. Důvodem pozvání snad byla skutečnost, že jsem v r. 1970 "spáchal" pedagogické čtení o světovém výtvarném umění v besedách o umění ve Vv na ZDŠ. Toto čtení bylo pozitivně hodnoceno uvedenými pány, ale veřejné čtení a publikování "čtení" nebylo z "vyšších míst" povoleno. Obsahovalo takové nápady, jako místo besedy o sovětském výtvarném umění zařadit besedu o světovém výtvarném umění apod. Další moje prominentnost spočívala v tom, že jsem mohl dojíždět do nejmenší ZDŠ na konci okresu Kolín a díky velkorysosti a statečnosti mé ředitelky základní školy jsem nebyl ze školství vyhozen, zatímco mnozí lepší a statečnější než já nemohli v oboru pracovat vůbec.

Na jaře roku 1977 mne Jan Voseček a Vladimír Poupa požádali, zda bych nebyl ochoten převzít a dát do pořádku pokladnu Československého komitétu INSEA, dva roky zablokovanou a blokující činnost ČSK INSEA. Po delším váhání jsem souhlasil a po několika letech jsem souhlasil i s tím, že budu **po řádných korespondenčních a tajných volbách, v nichž jsem byl zvolen členem předsednictva, vykonávat práci tajemníka ČSK.**

Nemohu však souhlasit s tím, jak "volně" (pokud nechci použít přiléhavějšího "svévolně") zachází J. David s chronologií faktů. Citovanému odst. 5 vpravo na str. 3 předchází odstavec 4., v němž uvádí: *Symposia INSEA získávala renomé i mimo oblast výtvarné výchovy a výtvarné pedagogiky: účastnily se jich i některé vynikající osobnosti z různých humanitních vědních oborů (dokonce např. – v osobnosti prof. Oldřicha Krále – i sinologie).* ...

Pořadí uvedených odstavců nemůže ve čtenářích nevyvolávat dojem, že "k pozvedání renomé INSEA" docházelo před koncem sedmdesátých let. Nemohu posoudit úroveň všech symposií INSEA v sedmdesátých letech, měl jsem možnost účastnit se jen některých. Ale konkrétně nynější Prof. PhDr. Oldřich Král, CSc., v uvedené době vedoucí oddělení NG v Praze, byl ke spolupráci s ČSK INSEA přizván osobně Dr. A. Dokonalovou a pisatelem tohoto článku (z podnětu tehdy již "jen" čestného předsedy ČSK INSEA prof. dr. J. Uždila, DrSc.) až v r. 1984 a poprvé se zúčastnil na jejich pozvání symposia INSEA až r. 1985 na Visalajích v Beskydech.

Na totéž symposium byli s podpisem autora těchto poznámek, pozváni i dr. J. Brožek, CSc., dr. J. David, CSc. a dr. I. Zhoř, CSc. Pozvánky byly na sklonku roku 1984 přes nesouhlas tehdejšího předsedy a varování některých členů předsednictva (kteří tak činili s možná oprávněným poukazem na fakt, že mohu ohrozit samotnou existenci ČSK INSEA) odeslány s podporou dalších členů předsednictva nikoli z hrdinství či statečnosti, ale z pocitu a s pocitem hanby a s přesvědčením, že vládnoucí síly mají již jiné starosti a že je možno tyto i další kolegy zvát na setkání lidí v organizaci, kterou spoluzkládali.

Mezi těmi, kdo mne v tomto (z dnešního hlediska zcela bezvýznamném kroku) podporovali, byli ti, kdo umožňovali, aby uvedené významné osobnosti československé výtvarné výchovy mohly od r. 1971 po mnoho let publikovat v časopisu *Estetická výchova* – byť pod jinými jmény. Nemohu se cítit vinen za to, že dr. Brožek nemohl přijet, že dr. Zhořovi zabránila v účasti oční choroba a že dr. David rovněž nemohl přijet nebo dokonce pozvání nedostal. Nevím. Snad by věděla paní Aňa Wünschová, od níž jsem adresu získal.

V dalším, posledním odstavci str. 2, J. David dále píše:

Po roce 1989 proběhly dosti problematické volby (účastnila se jich sotva nadpoloviční většina členů), které v podstatě stvrdily strukturu starého předsednictva a všech těch, kdo se v této přechodné době cítili změnou politické situace ohroženi a chtěli se za každou cenu udržet. ...

Tedy k volbám: volby byly – v souladu s tehdejším statutem ČSK INSEA – připravovány na rok 1990, kdy vypršel mandát dosavadního předsednictva. Předsednictva, jehož jsem měl tu čest být **řádně zvoleným** (nikoli dosazeným nebo kooptovaným) předsedou. J. David nepíše, **kteří volby po roce 1989** má na mysli. Vzhledem k tomu uvádím výsledky obou voleb po r. 1989 – v r. 1990 a 1993, o nichž mohu na rozdíl od nepravdivých tvrzení J. Davida uvést doložitelná a dokazatelná fakta (jen na okraj konstatuji, že o dalších volbách po rezignaci Prof. Dr. J. Brožka na funkci předsedy ČSK INSEA nemám již informace, pravděpodobně svojí vinou – až do r. 1995.) Z několika důvodů (pracovního zatížení, zdravotního stavu a skutečnosti, že jsem byl členem předsednictva již třináct let) jsem již do předsednictva nehodlal kandidovat a tuto skutečnost jsem návrhové komisi oznámil. Se zapsáním na kandidátní listinu jsem nakonec souhlasil na základě přání pana prof. dr. Igora Zhoře, CSc. a vlastní hloupé úvahy, že není správné odcházet z práce s bouchnutím dveří a nepomocí, jsem-li požádán.

Aby tedy bylo zcela evidentní, o kom J. David ve svém článku hovoří, uvádím dále výsledky voleb předsednictva ze dne 14. 11. 1986, kdy plenární zasedání ČSKl v Praze potvrdilo výsledky tajných korespondenčních voleb, dále výsledky voleb v r. 1990 a vpravo voleb v r. 1993. Pro přehlednost uvádím jen členy předsednictva z České republiky, ostatně volby od r. 1990 již byly organizovány odděleně oběma národními sekcemi. Tyto údaje mohou doložit členové volebních komisí. V r. 1986 – 87 to byli: dr. Vlasta Brožová, Otýlie Nevřelová a Jan Voseček, v r. 1990 dr. Vlasta Brožová, ak. mal. Marta Peřinová, dr. Daniela Karasová, v r. 1993 byla předsedkyní volební komise dr. Hana Dvořáková. Uvedené dámy a pán nebyli – pokud vím – nikdy členkami či členem žádné politické strany a spojovat s jejich jmény "problematičnost" voleb nebo *dosazování do funkcí* by mne na jejich místě asi vedlo k reakci nikoli jen literární. Ale – Jan Voseček je již pár let stranou dění v INSEA a dámy – jsou dámy.

Přehled volebních výsledků (jména a uvádím s dovolením bez titulů.)

<i>předsednictvo zvolené r. 1986</i>	<i>předsednictvo zvolené r. 1990</i>	<i>předsednictvo zvolené r. 1993</i>
—	Jaroslav Brožek	Jaroslav Brožek
Karla Cikánová	Karla Cikánová	nekandidovala
—	Jiří David (kooptován)	Jiří David (kooptován)
Alena Dokonalová	Alena Dokonalová	Alena Dokonalová
nekandidovala	Hana Dvořáková	Hana Dvořáková
Emilie Garajová	Emilie Garajová	nekandidovala
Karel Hrodek	nekandidoval	—
nekandidoval	Evžen Linaj	Evžen Linaj
Daniela Karasová	Daniela Karasová	nekandidovala
nekandidoval	Ladislav Kasík	Ladislav Kasík
Marta Peřinová	Marta Peřinová	nekandidovala
Marta Pohnerová	Marta Pohnerová	nezvolena
Jan Slavík	Jan Slavík	nekandidoval
Pavel Šamšula	Pavel Šamšula	nekandidoval
Michaela Terčová	Michaela Terčová	Michaela Terčová (kooptována)
Matouš Vondrák	Matouš Vondrák	nekandidoval
Jan Voseček	nekandidoval	—
—	Igor Zhoř	nekandidoval

Pro úplnost dodávám, že dr. J. Brožek, dr. J. David ani dr. I. Zhoř nebyli nikdy na seznamech členů INSEA, které jsem kdy od roku 1977 do r. 1989 viděl a že jsem byl možná hlupák i málo statečný, ale ne ten, kdo je ze seznamů "vynechal".

Voleb v r. 1990 se zúčastnilo asi 67 % členů INSEA, což je většina, kterou je možno obtížně označit za "sotva nadpoloviční". J. David má tedy snad na mysli volby v r. 1993. Nekandidoval jsem v nich, ale zápis volební komise, podepsaný dr. H. Dvořákovou, vypadá takto:

Výsledky anonymní volby předsednictva Národního komitétu INSEA

Do konečného data 30. června 1993 se voleb zúčastnili 44 řádní členové Národního komitétu, což představuje 53 % všech členů. Zaslanych platných hlasovacích lístků bylo 43, 1 byl neplatný. Jednotliví navržení kandidáti předsednictva (bez titulu) získali hlasy v následujícím pořadí:

1. Alena Dokonalová	37 hlasů	tj. 86 % z počtu odevzdaných hlasů
2. Hana Dvořáková	34 hlasy	79 %
3. Jaroslav Brožek	33 hlasy	77 %
4. Ladislav Kasík	22 hlasy	51 %
5. Evžen Linaj	20 hlasů	47 %
<hr/>		
6. Michaela Terčová	19 hlasů	44 %
7. Jiří David	18 hlasů	42 %
8. Marie Fulková	11 hlasů	26 %
9. Marta Pohnerová	6 hlasů	14 %
10. Jana Mainzerová	5 hlasů	12 %

Upozorňuji, že čára na kopii výsledků voleb nebyla přidělána mnou. Dovoluji si jen připomenout, že na symposiu v Hradci Králové byly plenárnímu zasedání výsledky voleb sděleny tak, že bylo přečteno prvních sedm jmen ze shora uvedené výsledkové listiny jako složení předsednictva. Pokud se nemýlím, byli podle tehdy platného Statutu řádně zvoleni A. Dokonalová, H. Dvořáková, J. Brožek a L. Kasík, o dalších soudím, že mohli být jen kooptováni. To bylo sice v souladu s

platným Statutem, ale nebylo to plenárnímu zasedání sděleno. Ani tyto volby nemohu však na rozdíl od J. Davida označit za problematické. Plně důvěřuji členům tehdejší volební komise a 53 % je prostě sice o málo více, ale přece jen statutem požadovaná nadpoloviční většina. (Ostatně slovní spojení *sovta nadpoloviční většina* – viz poslední odstavec s. 2 cit. článku – je pro mne aritmetickou hádankou. Domnívám se, že z jakéhokoli počtu členů nadpoloviční většina buď je nebo není – třeba o jeden hlas. Zpochybňuje-li J. David volby z r. 1993, zpochybňuje i to, že byl kooptován řádně zvolenými členy předsednictva.

Pokud však má J. David na mysli volby z r. 1990 (kterých se ovšem zase zúčastnila výrazně nadpoloviční většina členů), pak prostě srovnání levého a prostředního sloupce znamená, že uvedené volby *stvrdily ... strukturu* těchto osob: K. Cikánové, A. Dokonalové, E. Garajové, D. Karasové, M. Peřinové, M. Pohnerové, J. Slavíka, P. Šamšuly, M. Terčové a M. Vondráka, abych uvedl jen ty, kteří byli ochotni nadále kandidovat a byli řádně zvoleni nadpoloviční většinou ze zaslaných hlasů. (Předpokládám, že J. David nemá na mysli ty členy předsednictva, kteří předtím jeho členy být nemohli, a kteří se do řad členů INSEA navrátili v r. 1990.)

Nevím, jak se kdo z těchto mých kolegů a kolegyně *cítil změnou politické situace ohrožen a chtěl se za každou cenu udržet*. Soudím jen, že pokud by tomu tak bylo, pak by kdokoli z nich někde ve skrytu tiše přežíval a nedopustil prezentování svého jména a osoby před celou obcí české výtvarné výchovy. Vím však, že moc nikdy nebyla ani metou, ani prostředkem kohokoli z nich k čemukoli. Domnívám se, že prostě dál poctivě a usilovně pracovali. Snad jen volněji a svobodněji – ať již byli *starými strukturami* nebo ne. Je mi proto líto, že místo povšechného hození blátem nenapsal J. David alespoň jedno, jediné jméno. Bylo by mi dobře u srdce za člověka, jehož jsem si vždy chtěl vážit a za mnohé i vážil, za člověka, kterého jsem obdivoval pro statečnost, která mně možná chyběla, kdyby napsal jedno, jediné jméno – a kdyby to jméno bylo pokud možno moje.

Takto – i když se mne už mnohé netýká – musím jen konstatovat, že i tvrzení o *masovém odchodu především kvalitních členů INSEA* je doložitelně nepravdivé. Nemám ale po ruce seznamy členů INSEA. Jejich srovnáním rok po roce lze však snadno doložit, že se pisatel mylí – i když neuvádí, kdy mělo k tomuto *masovému odchodu* dojít. Musím jen upozornit, že ARTAMA není ani *alternativní*, ani žádnou *organizací učitelů výtvarné výchovy*, že prezidentem *Euroateliéru* je pan Doc. Dr. Matouš Vondrák, CSc. (který se z článku J. Davida může jevit jako *masově odejítší*, byť je, pokud vím, nadále členem České sekce INSEA). Z INSEA odešel Doc. Dr. Jan Slavík, CSc., spiritus agens, zakladatel a čelný představitel Asociace výtvarných pedagogů. Odečtu-li ony dva – kdo zbývá?

O tvrzení J. Davida z odst. vlevo na str. 4 již nechci polemizovat. Vím kdo, kdy a jak jej i další, režimem neprávem a nespravedlivě postižené osobnosti české výtvarné výchovy, zval na symposia INSEA před rokem 1989. Nedělo se tak s *trapným přimhouřením očí* – i když já osobně jsem nikdy před symposiem v Českých Budějovicích neměl tu čest se s J. Davidem nebo I. Zhořem osobně setkat a musel jsem požádat, abych jim byl představen. Při tomto setkání jsem ale oči nemhouřil, mám jiné zlovyky. Pochybuji i o tom, že by si M. Terčová, předsedkyně organizačního výboru symposia v Olomouci, vyžádala od J. Davida příspěvek a pak jej nezařadila. A nejen já si pamatuji, že příspěvek J. Davida byl na symposiu v Českých Budějovicích zařazen, i když nebyl – pokud vím – ani objednan, ani přihlášen. Vím pouze, že byl jako dodatečně přihlášený dodatečně zařazen, rozmnožen a poskytnut účastníkům. Snad na to J. David již zapomněl...

Odvolávám se již jen na poslední citace článku J. Davida: je-li skutečně jeho autor přesvědčen, že již *odpadla dříve nezbytná praxe nepřetržitého taktizování, simulování a "dřiblování"*, proč nepojal svůj článek konkrétně, až "do hrdel a statků"? Proč nedokázal ani v závěru, kde vidí *čínorodé buňky* (pojem je jistě vzat z biologie, nikoli politologie) i *monopolně působící časopis*. Ostatně, ten byl již odsouzen k zániku, nebýt pár jedinců, kteří se zasloužili o jeho přežití a další existenci – na rozdíl od těch, kteří jen mluvili. Kde jsou ale za šest let řeči další alternativní časopisy? Kde jsou za slovy skutky, dnes, kdy si kdokoli může založit, vydávat a *uživit* jakýkoli časopis – je-li ovšem k tomu ochoten a schopen? Proč v závěru, kdy kondiciuje *museli bychom se však zbavit všech brzdících, doposud fungujících vazeb na staré struktury minulosti*, proč ani tam neoznačil *ani konkrétní vazby, ani konkrétní struktury*? Třeba s uvedením požadovaného stáří struktur...

S českou a dříve československou INSEAOu mne pojily roky práce a nesčetné, mnohdy složité, ale pro mne vždy významné *vazby*. Měl jsem nějakou dobu naivní pocit, že lidé, kteří sami nespravedlivě trpěli, jsou právě ti, kteří budou schopni vážit skutky spravedlivě a nebudou mít potřebu, sami poznamenáni kdysi cejchem, nálepkovat a paušálně cejchovat. Poznal jsem takových mnoho a vážím si jich víc, než jim kdy dokážu dát najevo. Nezabavím se vlastního studu za nedostatek odvahy a taktizování v dobách minulých. Ale nemohu mlčet, když vidím, jak kdokoli opět chystá dělení té nepočtené obce českých výtvarných pedagogů a – snad připadáje si sám bez dostatečných vazeb – volá po *zbavení se všech brzdících vazeb na staré struktury minulosti*. Pokud jde o mne, jsou moje vazby k členům i celé organizaci INSEA *ve mně* a lze je fakticky amputovat jen se mnou.

Nezabavil bych se jich ani formálně, *nebýt* toho, že současným předsedou České sekce INSEA byl článek J. Davida označen plenárnímu zasedání 19. října 1995 za *informativní* a že si ani on, ani další z mých přátel, členů redakční rady Listů české sekce INSEA, nedali ani po písemném upozornění pár minut práce, aby v dokumentech INSEA našli, co z

tvzení v článku obsažených jsou skutečné informace, co omyly – a co něco jiného, čemu nerozumím. A kdyby se v souladu s redakční praxí seriálních tiskovin zasadili o redakční uvedení zjištěných a prokazatelných faktů.

Takto jsem vyhověl vyzvání J. Davida ze závěru článku a vrátil jsem (bohužel do rukou právě jednoho z těch mnoha, kterých si z České sekce INSEA nadále vážím), novou přihlášku za člena této organizace, i když nejsem schopen dělit lidské bytosti na struktury staré, nové, novější nebo starší.

Přeji však všem – a tedy i panu Jiřímu Davidovi a sobě – abychom byli vždy v sobě schopni odstraňovat "brzdící vazby" i zlé struktury, ať již staré nebo nové. Myslím, že každý z lidí denně mnohokrát prožívá svou "hodinu mezi psem a vlkem".

Přeju nám všem společně, každému zvlášť a panu Jiřímu Davidovi osobně, abychom se nikdy nedostali do tenze oněch profesionálních i dobrovolných honců a lovců z Beskyd, jimž se již chvějí prsty na spoušti a jejichž psům se již ježí srst v očekávání krvavého lovu. Nemám totiž lovy rád. Nikdy jsem se jich neúčastňoval a nehodlám se jich zúčastňovat ani nadále. A – spolu s Janem Skácelem nadále věřím, že

... pravda není jablko
z rajskeho stromu ani klec
v níž uhořel pták ohnivák
a nic co zbývá nakonec
(Jan Skácel)

Pavel Šamšula

PS: Ani pracovníkům Výzkumného ústavu veterinárního v Brně se dosud nepodařilo prokázat, zda zbytky lebky, rozdrčené koly autobusu, patřily psovi nebo vlkovi... Možná to byl zdivočelý pes, možná vlk, patřící do přírody, a možná toulavý pes, zapuzený lidmi. Snad po čase přibudou u beskydských silnic kromě nápisů POZOR VLCI! i nápisy CAVE CANEM... Kdo ví.

Ale nejdřív bude dobré pozorně se dívat, bedlivě naslouchat, věřit, že *podle skutků poznáme je* a věřit "*hlasu opravdovosti a pravdivosti, jenž nás zavazuje*" (Jiří David, Sen, na němž jsme také pracovali, in: Schola Ludus, časopis Svazu učitelů Občanského fóra, leden 1990).

Kež by nás zavazoval i k otevřenosti, přísnému a přitom přesnému vážení slov i faktů a k *dobru*, třeba s malým *d*, které jsem vždy hledal a domníval se nacházet v očích autora článku, k němuž jsem jen nerad – a nejen kvůli sobě – musel připsat tyto poznámky...

Pojďme hovořit o výtvarné výchově

Jaroslav Vančát

"Měřítkem naší ctnosti je, co bychom dělali, kdyby neexistovalo nic z toho, co nás drží na uzdě: ani zákony, ani veřejné mínění, ba ani naše předsudky."

Wiliam Hazlitt

Diskuse, započatá v minulém, prvním čísle Listů České sekce INSEA Jiřím Davidem a pokračující nyní odpověďmi Jaromíra Uždila, Igora Zhoře a Pavla Šamšuly, přináší celé spektrum otázek i pro výbor České sekce INSEA. Je složitá v tom, že otázky pro Českou sekci INSEA nejpodstatnější – otázky po její roli v hnutí české výtvarné výchovy v minulosti a současnosti jsou prolínány či překrývány otázkami dalšími – jakým způsobem měla být diskuse vedena, jak měla být výborem objektivizována, či dokonce otázkami po morálním kreditu účastníků diskuse, členů redakční rady Listů a členů výboru.

Již na plenárním zasedání INSEA v říjnu minulého roku někteří členové INSEA rázně namítali, že článek profesora Davida neměl být "v takovéto formě" v Listech vůbec otištěn, v nejhorším případě alespoň "s uvedením faktů na pravou míru", neboť přinejmenším redakční rada, určitě však výbor INSEA, se měly k dopisu vyjádřit a "opravit jeho věcné omyly".

Docent Šamšula nakonec z těchto příčin odmítl pokračovat v členství v INSEA vůbec: "Nezbavil bych se (ho) ani formálně, nebýt toho, že současným předsedou České sekce INSEA byl článek J. Davida označen plenárnímu zasedání 19. října 1995 za **informativní** a že si ani on, ani další z mých přátel, členů redakční rady Listů české sekce INSEA, nedali ani po písemném upozornění pár minut práce, aby v dokumentech INSEA našli, co z tvzení v článku obsažených jsou

skutečné informace, co omyly – a co něco jiného, čemu nerozumím. A kdyby se v souladu s redakční praxí seriózních tiskovin zasadili o redakční uvedení zjistitelných a prokazatelných faktů.”

Věřohodnou analýzu nelze stvořit bez pravdivých faktografických údajů. Redakční rada Listů složená z členů bez osobních znalostí této historie INSEA však neměla předem žádný motiv k tomu, aby při své práci na jiných úkolech INSEA, ověřovala údaje předsedy redakční rady profesora Davida coby jednoho z renomovaných a respektovaných autorů historie české výtvarné výchovy.

Upozornění doc. Šamšuly v oficiálním dopise autorovi tohoto článku coby předsedovi České sekce INSEA z 20. června minulého roku, v reakci na obsah již vytištěného 1. čísla (dostal je jako ostatní členové INSEA pražské katedry z kolegiality před oficiální distribucí), ovšem neobsahovalo konkrétní námitky k jednotlivým údajům, ale především žádost: “zda mi zaručujete jako občanovi, jehož lidské a občanské cti se hluboce dotkly části textu Jiřího Davida, uveřejnění mého stanoviska, popř. stanovisek dalších členů i nečlenů Vaší organizace včetně uveřejnění materiálů, uvádějících na pravou míru řadu tvrzení pana Davida a zaručujete mi i uveřejnění skutečností prokazatelně opačných, např. faktů o reálných a odlišných, plénu členů České sekce INSEA čtených výsledcích voleb do předsednictva při symposiu v Hradci Králové?” Článek s uvedenými konkrétními námitkami – ten, který otiskujeme – byl dodán až po jeho veřejném vystoupení na symposiu.

Redakční rada přirozeně jemu i dalším, kteří o to požádali, vyhovuje jak uveřejněním jejich odpovědí na článek Jiřího Davida, tak také vyhledáním pokud možno co nejpřesnějších údajů z archivu INSEA o počtu členů v posledních diskutovaných letech, avšak nemohla tak pochopitelně učinit do již vytištěného čísla. Ostatní údaje o volbách po roce 1989 opravil zřejmě již sám Pavel Šamšula – se stejnou důvěrou ani tyto údaje nepovažuji za nutné předem prověřovat.

Zodpovědnost za prokázané nepřesné nebo nepravdivé údaje v Listech České sekce INSEA č. 1 padá ovšem na celou redakční radu a tak přinejmenším za sebe prosím tímto všechny, jichž se nespravedlivě dotkly, o přijetí upřímné omluvy.

Druhá věc je ovšem zjištění smyslu, obsahu této historie.

K tomu je potřeba říci, že Česká sekce INSEA, ani její výbor, nemůže být nějaké místo, v němž je možno zjistit a definovat pravou pravdu o její historii, jaké se někteří účastníci plenárního zasedání INSEA dovolávali (v žádných dokumentech pochopitelně nikdy nepůjde nalézt „co z tvrzení v článku obsažených (je...) něco jiného, čemu nerozumím”). Možná, že se její členové např. zrovna v hodnocení jejího snažení v době normalizace už napříště ani nebudou schopni shodnout či dokonce některé mladší možná ani nebude tato otázka, na rozdíl od těch, jimž byla součástí jejich vlastního života, takto ani zajímat.

K poctivému chápání historie je však třeba vědět, že dnešní prizma náhledu na historii na rozdíl od prizmatu doby minulé se smiřuje s tím, že pravdy nelze dosáti navždy definitivně, ale že pokus o hledání pravdy je spuštěním procesu, v němž se odhalují její často rozporné a nejednoznačné stránky. Rozdíl mezi minulou a dnešní interpretací takovýchto příspěvků “k pravdě” je především v tom, že se stala zřejmou škodlivost zavržení nositele odlišných náhledů vcelku. Proto je především respektována důvodnost těchto náhledů při jejich jakkoli odlišném mínění (Počítá někdo z nás opravdu s vnitřní zkušeností prof. Davida či vzpomínaných kolegů Hrdličky či Malečka, z nichž poslední se možnosti vrátit se k hnutí výtvarné výchovy – ani nedožil? Na druhé straně – je zavrženíhodné něco pro výtvarnou výchovu dělat veřejně v době, kdy to jiní činit nemohli?). Proto je nakonec životodárná, jakkoli je přítom třeba i bolestná, diskuse, snažící se odhalit příčiny i důsledky těchto všech odlišných zkušeností, jaké zaznívají v uvedených příspěvcích, a potenci takto odhalených podmínek pro přítomnost i pro budoucnost.

A tak, pokud někdo chtěl znát nějaké stanovisko výboru či alespoň redakční rady, připomeňme mu, že i Jiří David byl v době přípravy a vydání sborníku členem výboru INSEA (než v nesouhlasu s volbou jeho předsednictva odstoupil) a předsedou redakční rady Listů (jimž je dosud). Je nejen možné, ale i přirozené, že každý z členů výboru se k článku i k samotnému jeho otištění staví odlišně (kritické stanovisko k některým částem článku zaslala Jiřímu Davidovi např. v redakční fázi Majka Fulková, Evžen Linaj otištění přijal jako samozřejmé).

Já sám, pokud se týče oněch vyjádření o „starých strukturách”, považoval jsem je za autorská klisé, neboť pro mne neměla žádné asociace ke konkrétním osobám současného dění ve výtvarné výchově. Cítil jsem jejich vypointovanost místem, na které byl po dlouhá léta postaven a snažil jsem se najít i v takto pojatém vyjádření klíč k tomu, v čem nám takto kvalifikovaný autor, který si i přes podstatnou izolaci dokázal udržet vztah k předmětu na špčkové odborné úrovni, doporučuje dnes hledat pro naši činnost kontinuitu. Příspěvek je při všech diskutovaných okolnostech totiž vlastně prvním článkem, který se pokouší postihnout celistvě – byť pochopitelně z prizmatu autorovy zkušenosti – celou „normalizační” i „polistopadovou” historii ČK INSEA a nepostrádá zájem o budoucnost oboru.

Z této stránky je vlastně jakékoli vyjádření kteréhokoli dalšího zúčastněného subjektu, tedy stejně profesora Davida jako vyjádření ostatních autorů k uvedenému tématu v tomto čísle, opravdu pro každého z nás prvotní informací, jaké

bychom sami nebyli schopni dosáhnout. Zejména mladší členové INSEA dokonce doposud o této nejdelší části historie sdružení v období „normalizace“ a o jejím smyslu neměli žádné podložené doklady. Není tedy možné nevyslechnout výpovědi samotných aktérů těchto událostí, aniž by se jim hned skákalo do řeči, jak by taková výpověď měla vypadat. Než se vyjevily konkrétní rozdíly, tak otevřeně zde vyjádřené, mnozí z nás možná i věřili, že všichni ostatní vidí společně to samé (co sám představující si)

Avšak jenom při totalitním způsobu čtení je svědectví, které chce prof. David či kdokoli další projevít, chápáno coby nadosobně normativní a je pocíťována regulační touha po definitivním konečném vyjádření, zásadně souhlasném pouze s vlastní „pravdou“, přitom však vskutku s pravdou stejně relativní a osobní jako je zkušenost toho, s kým diskutujeme. Pro vlastní díl pravdy se v pluralitní získává jedině nabídkou svého pohledu, a je—li těch nabídek více a jsou—li rozdílné (což je předností pluralitní doby), platí pravidlo, že adresát si vybere tu, která jemu samotnému bude k největšímu prospěchu. V našem případě zřejmě nabídku toho, čím může být který vyjádřený pohled na tuto historii konkrétním přínosem potřebám dnešní výtvarné výchovy. Toto kritérium snadno i v naší diskusi odděluje, co v interpretaci každého diskutujícího, která nemůže být jiná než subjektivní(!). Je třeba pouze jen osobní a co je vážnou příležitostí k reflexi pro ostatní.

Jestliže mohou být někteří členové naší organizace z dosavadních poměrně rozporných výsledků takovéto diskuse šokováni, je nutno si na druhé straně uvědomit, že jakkoli se celá tato situace ve sdružení INSEA začíná projevovat veřejně teprve postupně, je přítomna imanentně jako táhlý spor v diskusích ohraničených ve výboru a v jeho personálních změnách v posledních letech. Proto by bylo marné takovéto diskusi bránit a její oddalování by jen dále protahovalo možnost dát se do pořádné, opravdové práce.

Shodnou—li se přesto všichni zúčastnění diskutující na oprávněnosti existence INSEAY a na jejím přínosu pro udržení styku se zahraničím a pro informovanost o reálném dění ve světě i v letech normalizace, a hlásí—li se přinejmenším její dnešní členové i nadále k autoritě INSEAY v teoretických a organizačních otázkách výtvarné výchovy, je to velmi nadějná potence k hledání platformy, v čem a jak je možno i při některých aspektech její historie, o nichž panuje odlišné mínění, na její činnost navazovat.

Na druhé straně se však ukazuje, že za všechny někdejší kompromisy je nakonec stejně nutno zaplatit. Není možné přičítat úspěchy sobě a neúspěchy režimu. Fakt vylučování a „výběrovosti“ INSEAY té doby má jistě rozhodující podíl na tom, že Česká sekce INSEA má zatím stále ještě zúžené kontakty do zahraničí, že v současné době je teoretiků výtvarné výchovy tak žalostně málo (v nejmladší generaci nebyli vychováni vlastně dosud žádní), že chybí hlubší kontakty INSEAY jak s výtvarně pedagogickou obcí, tak s veřejností, že zatím sdružení přežívá od symposia k symposiu bez stálého informačního centra, které by zajišťovalo jeho kontinuitu i organický růst (a je tak dnes bez „nadřazené“ institucionální opory velmi závislé na tom, zda se jedno či dvě symposia vydaří či nevydaří) — což vše rozhodně vyvolává oprávněné obavy jak z ohrožení INSEAY, tak především z ohrožení samotné existence teoretického základu oboru.

Po nynější diskusi bude třeba uznat, že za dvacet let života mimo nutnost každodenních kompromisů byla získána odlišná zkušenost, která se také legitimně snaží prosadit. Přestože pro většinu, která ji nezažila, může být neobvyklá, není důvod, proč na její principy, třebaže mají tvrdý dopad, nepřistoupit.

Na druhé straně bych chtěl však požádat o schopnost odpouštění. Domnívám se, že osobní prospěch, tak jak ho profesor David vykresluje, nebyl a není u nikoho z těch, které znám z dnešního hnutí výtvarné výchovy, nadřazen samotnému zájmu o předmět. a snaha vyloučit všechny, kteří nespĺňují autorova morální kritéria, by mohla vést k tomu, že nakonec zbude jediný spravedlivý sám. Nikomu, stejně ani hnutí výtvarné výchovy, nepomůže hra na izolaci, má—li na rozvoji předmětu upřímný zájem. Je nás dosud tak zoufale málo, že jakákoli kritika se téměř automaticky převádí i do osobních rozměrů. Avšak sledovat tuto cestu je spolehlivý prostředek k tomu, jak rozrušit i ty zbytky hnutí, které zatím zůstávají a mají naději růst. Osobní invectivy zůstanou pro následovníky směšné, přežívají pouze reálné teoretické i organizační činy, na něž bychom se teď měli především soustředit.

Ptá—li se např. Pavel Šamšula „kde jsou ale za šest let řeči o alternativním časopisu ... za slovy skutky“, či hovoří—li Jiří David o „monopolně působícím časopisu pro estetickou výchovu“ tak první zřejmě nečetl v Listech číslo jedna dále než za první článek a druhý zapomněl, že je sám redigoval — přitom patrně účinnost příspěvků Marty Pohnerové i Evžena Linaje je právě z hlediska významu pro sebereflexi současné výtvarné výchovy podstatnější než široce rozebírané dobové politické otázky.

Při předposledním kolokviu, jaká si zvykáme organizovat před zasedáním výboru INSEA pro tříbení odborné diskuse, se zúčastnění přiklonili k závěru, že potřebujeme mít argumenty srozumitelné také pro veřejnost k získání jejího zájmu o výtvarnou výchovu. Sami se pak každý k nějakému počínu zavázali. Pro další číslo připravujeme překlad článku Rudolfa Arnheima, Zamyšlení nad výtvarnou výchovou, který takovým impulsem pro obracení se k veřejnosti může být. Byli bychom rádi, kdyby číslo bylo možno doplnit na toto téma vlastními teoretickými statemi našich členů. Ve prospěch prostoru, který na to v Listech potřebujeme, by mohla být dnešní diskuse, doufám, už uzavřena.

Počet členů INSEA v letech 1990–95

Na žádost těch členů, kteří na plenární schůzi žádali podklady, aby mohli věcně posoudit proměnu členské základny INSEA, uvádíme tyto údaje na základě jmenných seznamů, které jsou k dispozici.

V Československém komitétu INSEA bylo počátkem roku 1990 68 členů, z toho 33 ze Slovenska, 35 z České republiky.

Seznam pouze českých členů z roku 1992 má 69 jmen.

Samostatná Česká sekce INSEA je registrována Českým ministerstvem vnitra od 24. května 1993.

Ze seznamů 1993 – 1995 uvádíme pouze platící členy:

1993	54 členů
1994	60 členů
1995	57 členů
1996	faktický počet členů bude znám na sympoziu ve Žďáru n. S. podle zaplacených členských příspěvků

Zahraničí bez hranic

Marie Fulková

Tento krátký příspěvek je informační směskou, která nabízí některé zajímavé podněty z oborových diskusí ve Velké Británii, zprávy z InSEA News, kontakty a upozornění na některé knižní tituly vztahující se k našemu oboru.

Konference NSEAD '95

Britští kolegové, sdružení do Národní společnosti pro vyučování výtvarné výchovy a designu (National Society for Education in Art and Design), pořádají každoročně listopadové setkání, jehož obsahem jsou oborové oblasti umění, uměleckých řemesel a designu a jejich vyučování. Námětem loňské konference pak bylo hledání efektivních cest k sblížení a vzájemnému ovlivňování profesionálního světa umění a designu s oblastí školní.

Prezentace současných trendů ve vyučování byla různorodá: zmíním se pouze o některých příspěvcích. Lesley Burgess – Maureen Finn z Londýnské univerzity v přednášce Nové směry současného umění a vyučování Vv na 1. stupni kladou důraz na psychologické aspekty aktivního přístupu k umění, které stavějí do kontrastu s dosavadními formalistickými cestami.

Autoři zároveň prezentovali projekt výzkumu v této oblasti, který je zaměřen na vztah mezi školou a galeriemi, s cílem prověřit požadavky stávajících Národních osnov pro výtvarnou výchovu. K podobným závěrům o „strukturovaném“ vyučování ve vztahu k porozumění konceptů současných umělců a o klíčové úloze jazyka v konstrukci poznání dospěly závěry akčního výzkumu Jean Gilbertové z Liverpoolské univerzity. Za zmínku stojí referát Johna Renshawa (Chester College) o hledání osobního vizuálního jazyka a zpráva o projektu Interaction: práce s umělci od Janet Arthurové (Havering Sixth Form College). Nechyběly referáty lektorů uměleckých galerií a místních muzeí, např. Sandy Nairne z Tate Gallery, a další příspěvky na téma forem spolupráce a tvorby programů pro školy, jako Anne Abichouová a její pojetí funkce muzea a galerie v postmoderní době, nebo John Danvers a jeho koncept „znovuustavení“ či obnovení „vizuality“.

Dalšími tématy byla technologie CD Rom (Glen Couts a David Hart), multimediální přístupy ve vyučování Vv a „gender issues“, z nichž bych zmínila příspěvek Mirjam Southwellové (University of Plymouth) o patriarchální dominanci v oblasti designu. Neodpustím si poznámku, že přes zdánlivě indiferentní vztah k tématům feministického ladění, auditorium vždy nápadně ožilo a diskuse se stávala vždy o poznání živější, a to i v emocionálně neproniknutelné atmosféře anglosaského společenského styku.

Uzavřela bych konstatováním, že celou konferencí se táhl jediný leitmotiv: tvrdá kritika stávající Národních osnov, a to jejich formy i obsahu, který se britské výtvarně–výchovné komunitě jeví jako zastaralý a vzhledem k rapidně se měnícím společenským podmínkám velmi nevyhovující.

Prostřednictvím Marka Fishera, člena parlamentu a stínového mluvčího pro oblast umění se auditorium hned na místě pokusilo o zásah s jasným cílem ovlivnit legislativu. Mark Fisher jako pozvaný klíčový mluvčí byl nucen načrtnout svou představu a čelit razantním námitkám a nepřijemným otázkám.

Nicméně kuloárové závěry vyzněly skepticky.

NSEAD je profesní organizace, která zaměstnává a platí de facto i de iure státní úředníky a jako taková má vliv na tvorbu osnov a v součinnosti s fakultami i způsob pedagogické praxe (InSET systém).

Společnost je podporována třemi významnými nadacemi: The Baring Foundation, The Calouste Gulbenkian Foundation a The Foundation for Sport and the Arts.

Kontaktní adresa:

Dr John Steers

General Secretary NSEAD

The Gatehouse, Corsham Court, Corsham Wiltshire

SN 13 0BZ, UK

internet: 100436.3040.CompuServe.com

Zprávy z InSEA News

* Oznamovaný **světový kongres v Lille '96** byl s mnohými omluvami organizátorů zrušen pro finanční potíže. Uvažuje se o možnosti přesunout téma kongresu na evropský regionální kongres v červnu 1998.

* **Výzva k obeslání a účasti na evropském kongresu InSEA v Glasgow 10. – 14. června 1997.**
Téma: **Umění, architektura, design a kulturní politika : Our Futures by Design: Innovation, Communication and Partnership.**

Uzávěrka pro přihlášku: poštovní razítko nejpozději 1. prosinec 1996

Kontakt: John Steers

The Gatehouse, Corsham Court, Corsham, Wiltshire,
SN 13 0BZ
United Kingdom

Pozn. formulář přihlášky přiložen

* Změny ve světové radě

Po volbách v červnu 1996, jichž se za český výbor zúčastnili M. Fulková a J. Vančát, je složení výkonné rady InSEA následující:

Presidentka: Kit Grauer, Kanada

Vice –presidenti: Doug Boughton, Austrálie
Andrea Karpati, Maďarsko

Sekretář – pokladník: Peter Hermans, Holandsko
Dierick Schonau, Holandsko

Členové rady

Evropský region:

Riita Heikinen, Finsko
Wieslav Karolak, Polsko
Britt–Marie Kuhlhorn, Švédsko
Birute Maliauskiene, Litva
Dierik Schonau, Holandsko
Peter Wolters, Německo

Severoamerický region:

Maryl Fletcher de Jong, USA
Annie Smith, Kanada
Mary Stokrocki, USA
Enid Zimmerman, USA

Latinskoamerický region:

Lucimar Bello P. Frange, Brazílie
Luis Errázuriz, Chile
Ivones Mendes Richter, Brazílie

Afrika a Střední východ:

Jima Akolo, Nigérie
Silva Do Rosario Da Silveira Braganca, Mosambik
Zineb Lehman, Maroko

Asie:

Ann Kuo, Taivan
Norihasa Nakase, Japonsko
Chai–Woo Ro, Korea

Jihovýchodní Asie:

Alicae Panares, Filipíny
Philip Perry, Austrálie

* InSEA oznamuje vlastní e-mailovou síť: InSEA – L. Slouží k posílení a podpoře mezinárodní komunikace, spolupráce a výzkumu v oblasti výtvarné výchovy a příbuzných oborů. Zřizovatelem jsou tyto instituce: Kanadská společnost pro výchovu uměním a University of New Brunswick. InSEA – L má v současné době kolem 200 účastníků asi z 10 zemí. Účast je bezplatná a vstup je volný pro všechny zájemce. Přihlásit se můžete na této e-mailové adrese: InSEA–L–server@UNB.CA následujícím příkazem: SUBSCRIBE InSEA–L plus vaše jméno. Příklad: SUBSCRIBE InSEA–L Jan Novak. Po přihlášení vám bude doručována veškerá e-mailová pošta zapsaných účastníků, vy budete moci korespondovat s kýmkoliv na seznamu. Budete-li mít potíže s přihlášením se, kontaktujte: Don Soucy na adrese InSEA–L–request@UNB.CA

* Ve dnech 1. – 4. srpna 1996 se konal v Praze XIV.kongres Mezinárodní asociace pro empirickou estetiku (IAEA –International Association of Empirical Aesthetics). Společnost byla založena v roce 1965 a zabývá se oblastí empirických výzkumů na poli estetických reakcí, soudů, sociálních vazeb a kontextů a psychologie umění. Pro zajímavost uvádím některá témata: Estetická dimenze každodenního života: kauza jídlo; Estetizace ženy: volba oblečení a make-upu; Komunikativní potenciál obrazu : o teoretických základech.

Celkový záběr byl obrovský: jednalo se v těchto sekcích:

Neoformalismus – neostrukturalismus

Hudební percepce

Vizuální umění

Stylistická analýza

Současná filosofická témata v estetice

Kreativita

Film a televize, fotografie

Literatura a film

Design interiéru

Sociální psychologie v umění

Profesor Martindale, University of Maine, současný prezident IAEA zdraví české členy InSEA a české výtvarné pedagogy a zve nás do společnosti. Jednací jazyk je angličtina a členský poplatek nízký (cca 10 USD ročně). Příští kongres se koná v Římě.

Případní zájemci o členství mohou kontaktovat IAEA na této adrese:

Dr. Holger Hoegel

University of Oldenburg

Dpt.Psychology

Institute for Research into Man–Environment–Relations

Postbox 2503

D–26111 Oldenburg

Fed.Rep.Germany

Tel.: 044/798–8212

E–mail: Hoegel@Psychologie.Uni–Oldenburg.DE

Knihy, které stojí za pozornost

*Teaching Art and Design
Addressing Issues and Identifying Directions
Editor Roy Prentice*

Cassell, 1995

Hardback and paperback, 178 pages

ISBN: 0.304.33074.4 (hardback)

0.304.33072.8 (paperback)

Kniha je určena těm čtenářům, kteří se zabývají přípravou budoucích učitelů výtvarné výchovy a jejich dalším profesním rozvojem. Obsah je určen současnou potřebou spojení teorie a praxe, přičemž důraz je kladen na reflektivní praxi v celé šíři spektra vyučování výtvarné výchovy a designu.

Každému z přispěvatelů je věnována samostatná kapitola, takže obsah tvoří dobře rozlišitelný vzorec důležitých k sobě se vážících a někdy se přesahujících témat.

Úvodní kapitoly se soustřeďují na povahu učení se prostřednictvím zážitku, na povahu psychologického vhledu v uměleckém kontextu a na konstrukci významu prostřednictvím rozvoje kritického přístupu v rámci osnov, které umožňují mezioborové vazby. Autoři vyzdvihují nutnost kontextualizované interpretace a těch způsobů práce, které podporují u dětí různorodé odpovědi a reakce, jež odpovídají současnému různorodému přísunu informací.

Pozornost je věnována i designu a jeho vyučování se snahou tento obor na školách rehabilitovat. Kniha potvrzuje, že učení je dynamickým procesem, v němž student a učitel si jsou vzájemně denně se vyzývajícími partnery.

Criticizing Art: Understanding the Contemporary
Terry Barrett

Mayfield Publishing Co., Mountain View, California, 1994
Paperback, 200 pages inc. Notes, Bibliography and Index. Illustrated.
USD 16.95
ISBN: 1.55934.147.5 (paperback)

Kniha jedné z nejuznávanějších autorit na poli teorie estetiky a umělecké kritiky, profesora výtvarné výchovy na Ohio State University.

Barrett volí formu, jejíž úspěšnost se ukázala v jeho předchozích publikacích. V úvodní kapitole, nazvané „About Art Criticism“ zkoumá podstatu činnosti kritika a uvažuje o tom, do jaké míry vedoucí osobnosti kritiky přispěly k vývoji severoamerického umění a kultury.

Clementa Greenberga charakterizuje jako archetypálního Modernistu, hrdinu takových uměleckých směrů jako je abstraktní expresionismus a minimalismus, které formou typického formalismu oddělují bytostnou podstatu umění od sociálních otázek. Postmoderní kritikové (s nimiž Barrett sympatizuje) oproti tomu odmítají tuto tradici coby elitářskou a příznivě přijímají i vše, co podle nich modernistická kritika marginalizuje z důvodů genderových, rasových nebo politických. K tomuto tématu se Barrett vrací srovnáním modernistické a postmodernistické estetiky a zkoumáním signifikantního přínosu umělecké teorie feministek a multikulturalistů v posledních letech.

Barrett kombinuje teorii a praxi, a to způsobem, jenž je z pedagogického hlediska spíše sugestivní než preskriptivní: kreativní učitelé mohou aplikovat jeho zásady ve výuce, aniž by nutně museli použít příklady, které Barrett uvádí. Např. jeho metoda srovnávání částí je účinná proto, že odhaluje různá kritéria, na nichž spočívají ideologické pozice kritiky (Barrett se v této oblasti zabývá realismem, expresionismem, formalismem a instrumentalismem). tato metoda je zvláště účinná v případě divergentních interpretací díla jednoho umělce.

Art today
Edward Lucie – Smith

Phaidon Press Ltd. London, 1996
Hardback USD 53.95, 511 pages, incl. Bibliography and Index
ISBN: 07148 3201 4 (hardback)

V souvislosti s Barrettovu publikací doporučuji jako podnětný a velmi obsažný svazek *Umění dneška*. Tento přehled navazuje na autorovu práci *Art Today* z r. 1977, která, byť se stejně jmenuje, zabývá se obdobím ranějším.

Art Today '96 představuje současnou scénu světového umění v její různorodosti a bohatosti. Časově zahrnuje období od pop artu do 90.let. Formou a strukturou obsahu odpovídá na současné tendence a pohyby ve společnosti. Důraz klade na charakteristiku jednotlivých trendů a proudů v sociokulturních kontextech. Vedle kapitol, jejichž téma čtenář očekává jako obecně přijaté a uznané (např. neo – dada, umění instalace, arte – povera, neoklasicismus, minimal a konceptuální umění atd.) jsme potěšeni

tématy u nás méně frekventovanými a reflektovanými: umění přestrojky, africké a afro – karibské umění, newyorské nové umění, umění rasových menšin, feministické umění a umění homosexuálů. Kniha se vyznačuje perfektním grafickým a polygrafickým zpracováním.

Marie Fulková

CALL FOR PAPERS

INSEA EUROPEAN CONGRESS GLASGOW 1997 - July 11-14 1997
(RESEARCH CONFERENCE - July 10 1997)

This document may be completed in French, English, German or Spanish

Surname:- _____

First Name:- _____

Name of Institution or affiliation:- _____

Mailing Address:- _____

City: _____ County: _____

Phone Work: _____ Fax: _____

Home _____ e.mail: _____

Title of Paper: (10 words maximum) _____

Presentation 45'

Workshop 1.30 hour

Abstract (Please 100 words maximum - typed only)

The presentation is of special interest to registrants interested in:-

☐ CURRICULUM	☐ METHODOLOGY	☐ CONTENTS OF TEACHING
☐ REFLECTION/THEORY	☐ EXPERIENCE OF PRACTISE	
☐ RESEARCH (Pre-conference)	☐ STAFF DEVELOPMENT	

The presentation is of special interest to registrants interested in:-

☐ PRIMARY	☐ SECONDARY	☐ UNIVERSITY
☐ MUSEUM EDUCATORS	☐ INSPECTORS/ADVISERS	☐ SPECIAL EDUCATION
☐ PARENTS	☐ DESIGN ARCHITECTS	☐ POLITICIANS

Maximum number of participants:- 25 40 80 100 200 500

Audio-visual material requested:-

☐ Overhead projector	☐ Slide projector
☐ VHS-PAL Video player	☐ VHS NYSC Video
☐ VHS SECAM	☐ U MATIC Video
☐ BVU Video	☐ Beta Video
☐ Other _____	

Signature: _____

Date: _____

Please return to: **John Steers, The Gatehouse,**
Corsham Court, Corsham, Wiltshire, U.K., SN13 0BZ
no later than 1 Dec 1996